

Rafał Gotowski, Hubert Rabant, Alicja Łątka, Natalia Miesikowska, Gabriela Barwińska-Szczutkowska, Percepcja walorów krajobrazowych województwa kujawsko-pomorskiego wśród studentów Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy, The perception of Kuyavian-Pomeranian landscape values by students of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. *Journal of Health Sciences*. 2013;3(14), 356-362. ISSN 1429-9623 / 2300-665X.

The journal has had 5 points in Ministry of Science and Higher Education of Poland parametric evaluation. Part B item 1107. (17.12.2013).

© The Author (s) 2013;

This article is published with open access at License Open Journal Systems of Radom University in Radom, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

Conflict of interest: None declared. Received: 16.10.2013. Revised: 14.11.2013. Accepted: 20.12.2013.

PERCEPCJA WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO WŚRÓD STUDENTÓW UNIwersYTETU KAZIMIERZA WIELKIEGO W BYDGOSZCZY

The perception of Kuyavian-Pomeranian landscape values by students of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz

Rafał Gotowski, Hubert Rabant, Alicja Łątka, Natalia Miesikowska, Gabriela Barwińska-Szczutkowska,

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy

Streszczenie

W pracy podjęta została próba oceny znajomości walorów krajobrazowych województwa kujawsko-pomorskiego przez studentów rozpoczynających i kończących kształcenie w zakresie studiów geograficznych. Jak pokazały wyniki, znajomość walorów architektonicznych i przyrodniczych w badanej grupie jest słaba, a dodatkowo stwierdzono, że respondenci mieli problemy ze zrozumieniem podstawowych pojęć stosowanych w turystyce i krajoznawstwie. Niewątpliwie brak wiedzy w wielu przypadkach był efektem zaległości powstałych na poszczególnych etapach kształcenia, jednak na to nałożyła się wyraźnie mała aktywność turystyczna badanych osób, która ma decydujące znaczenie w kształtowaniu świadomości dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego otaczającego obszaru.

Słowa kluczowe: percepcja, walor krajobrazowy, grodzisko, obiekt krajoznawczy

Wstęp

Przedstawione w niniejszym artykule badania koncentrują się na dwóch podstawowych terminach, tj.: walor turystyczny oraz percepcja. Pierwszy z podanych terminów jest pojęciem, które pojawia się w publikacjach wielu autorów, jednak każdy z nich w charakterystyczny dla siebie sposób definiuje ten termin. M. Baranowska – Janota (1974) określa „walory turystyczne” jako te składniki środowiska geograficznego, które potrzebne są dla wypoczynku i regeneracji sił człowieka. Inne podejście prezentują natomiast J. Łoboda i J. Wyrzykowski (1971), którzy określają walory turystyczne jako – „cechy środowiska przyrodniczego, zabytki kultury materialnej, które turyści uważają za szczególnie cenne pod względem wypoczynkowym, krajoznawczym lub dla turystyki specjalistycznej”.

Z kolei R. Peretiatkowicz (1976) rozumie pod tym pojęciem wszelkie czynniki występujące na danym terenie, które mogą sprowokować turystów do przyjazdu na dany obszar. Mając to na uwadze, jego zdaniem walorami turystycznymi mogą być nie tylko zachwycający krajobraz, cenne zabytki, czy lecznicze właściwości, ale również takie zalety, jak m.in. cisza, spokój, możliwość rozrywki, niezbyt wygórowane ceny oferowanych usług oraz pobytu, życzliwość mieszkańców i inne tym podobne.

W tym kontekście walor turystyczny powinien być traktowany jako swoisty nośnik atrakcyjności turystycznej. Według O. Rogalewskiego (1966, 1980), za którym podążają Warszńska i Jankowski, atrakcyjność turystyczna jest pojęciem złożonym, które należy rozpatrywać kompleksowo, gdyż decydują o niej nie tylko walory turystyczne, ale także dostępność komunikacyjna oraz podaż usług związanych z zagospodarowaniem obszarów odwiedzanych. Zatem jest pojęciem łączącym elementy, stanowiące podstawę rozwoju ruchu turystycznego (walory turystyczne) z warunkami zaspokajania potrzeb tego ruchu, występującymi w postaci odpowiednio wykształconej infrastruktury, zarówno technicznej, jak i społecznej. W nawiązaniu do prezentowanych teorii powstała definicja, która określa walory turystyczne jako „specyficzne cechy i elementy środowiska naturalnego oraz przejawy działalności człowieka, które są przedmiotem zainteresowania turystów” (Lijewski, Mikułowski, Wyrzykowski, 2008).

Różne poglądy poszczególnych autorów, a co się z tym bezpośrednio wiąże brak jednej, konkretnej definicji sprawia, iż istnieje wiele kryteriów podziału walorów turystycznych. Najbardziej popularna skupia się na pochodzeniu walorów, wyróżniając walory przyrodnicze (środowiska naturalnego) oraz antropogeniczne (czyli kulturowe) (Kruczek, 2005). Podstawowym kryterium zaliczenia obiektów krajoznawczych do działu walorów przyrodniczych jest ich genetyczny związek ze środowiskiem przyrodniczym (Lijewski, Mikułowski, Wyrzykowski, 2008). Z kolei biorąc pod uwagę motywy jakimi kieruje się przeciętny turysta, walory turystyczne podzielić można na trzy zespoły (Warszńska, Jackowski, 1979): walory wypoczynkowe, specjalistyczne oraz krajoznawcze. Do zbioru tego ostatniego zalicza się za O. Rogalewskim (1980): charakterystyczne zespoły krajobrazowe i osobliwości przyrody, określane terminem walorów środowiska przyrodniczego; folklor, obrzędy ludowe, dzieła ludowej sztuki plastycznej, relikty ludowej kultury materialnej, zwane walorami tradycyjnej kultury ludowej; zabytki architektury, budownictwa, sztuk plastycznych, kultury materialnej, pamiątki historyczne, czyli uogólniając walory dóbr kultury oraz charakterystyczne obiekty i przejawy współczesnej techniki, gospodarki, nauki i kultury – tj. walory współczesnych osiągnięć ludzkości.

Podobnie jak pojęcie walorów krajoznawczych nie posiada jednej konkretnej definicji, tak i termin percepcji nie został jeszcze jednoznacznie określony. Według definicji znajdującej się w Słowniku języka polskiego (1989) percepcja oznacza złożony proces poznawczy, polegający na odzwierciedleniu przez człowieka przedmiotów, zjawisk i procesów (synonim – postrzeganie). Obszar tematyczny jest zatem wyznaczany jako kategorie „zachowanie – środowisko – wyobrażenie” (Saarinen, Sell, 1980). Procesy percepcyjne kształtowane są przez zbiór kilku elementów; wpływ na nie mają zarówno bodźce zewnętrzne, odbierane z otoczenia człowieka, jak i indywidualne cechy jednostki uformowane kulturowo. Istotnym aspektem percepcji jest fakt, iż niektóre cechy środowiska są dla człowieka ważniejsze bądź wyróżniają się w bardziej wyjątkowy sposób, wówczas są lepiej spostrzegane i czynią otoczenie bardziej czytelnym. Czytelność otoczenia z kolei przyczynia się do tego, że w łatwy sposób można nauczyć się i zapamiętać pewne właściwości środowiska (Lynch, 1960).

Materiały i metody

W opracowaniu podjęto próbę oceny znajomości walorów krajoznawczych województwa kujawsko-pomorskiego przez studentów geografii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w oparciu o badanie ogólnego poziomu wiedzy o regionie i znajomości poszczególnych obiektów antropogenicznych i przyrodniczych.

Powyższej oceny dokonano na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w latach 2009-2011 wśród studentów geografii Instytutu Geografii UKW. Pierwszą grupę badanych stanowiło 56 studentów I roku oraz 60 studentów V roku, co stanowiło 95-96 %

studiujących osób na obu poziomach kształcenia w 2009 roku. Drugą grupę poddano badaniom na przełomie 2010 i 2011 roku. Stanowiło ją 29 studentów pierwszego roku, tj.: 70% ogółu studiujących osób na tym poziomie kształcenia. W połowie czerwca 2011 roku ankiecie poddano ostatnią grupę – 41 studentów pierwszego roku uzupełniających studiów magisterskich, stanowiących odpowiednio 96 % ogółu słuchaczy tego poziomu kształcenia.

Badania prowadzone metodą wywiadu bezpośredniego, przedstawiając studentom zestaw pytań dotyczących ich aktywności turystycznej, znajomości walorów architektonicznych, w tym grodzisk, zabytków techniki, zamków, warowni, twierdz, obiektów muzealnych, budowli sakralnych, charakterystycznych układów urbanistycznych, a także walorów przyrodniczych, m.in. parków krajobrazowych, rezerwatów, pomników przyrody oraz miejsc pamięci narodowej. Ankietę stworzono w oparciu o kanon odznak krajoznawczych województwa (Czerepowicki, 2004). Wyniki badań ankietowych pozwoliły uzyskać informacje dotyczące percepcji przestrzeni turystycznej województwa kujawsko-pomorskiego przez osoby pochodzące głównie z jego obszaru, bowiem wśród wszystkich badanych zaledwie 3% osób stanowili respondenci spoza regionu.

Percepcja walorów architektonicznych

K. Czerepowicki (2004) w zaproponowanym przez siebie Kanonie Odznak Krajoznawczych Województwa Kujawsko – Pomorskiego wyróżnia cztery główne części obiektów: I zabytki architektury, II muzea, skanseny, izby regionalne, III obiekty przyrodnicze, IV miejsca pamięci narodowej. Wśród zabytków architektury autor publikacji wyróżnił: grodziska (I.a), zamki, warownie, twierdze (I.b), budowle sakralne (I.c), zabytkowe układy urbanistyczne (I.d), pałace, dwory, chaty (I.e) oraz zabytki techniki (I.f). Wśród obiektów przyrodniczych wyodrębnił z kolei: parki krajobrazowe (III.a), rezerваты przyrody (III.b), parki dworskie (III.c), pomniki przyrody (III.d) oraz ogrody botaniczne, zoologiczne i dendrologiczne (III.e).

Badając wśród respondentów wiedzę dotyczącą grodzisk stwierdzono, że wymienienie takiego obiektu stanowiło znaczny problem dla wszystkich osób. Podczas pierwszej tury badań, prawie 60% studentów pierwszego roku studiów nie potrafiło udzielić jakiegokolwiek odpowiedzi w tym temacie, a 32% ankietowanych wskazało tylko jeden obiekt. Test przeprowadzony rok później na tym samym poziomie kształcenia pokazał, że 62% studentów I roku podało tylko jeden przykład takiego obiektu, zaś 28% żadnego. W odniesieniu do studentów V roku oraz I roku uzupełniających studiów magisterskich wyniki wskazały, że wymienienie grodzisk na terenie województwa kujawsko-pomorskiego również nie należało do zadań łatwych. W 2009 roku aż 22% osób kończących studia nie wskazało żadnego obiektu tego rodzaju, a ponad połowa ankietowanych na tym poziomie kształcenia podało zaledwie jeden przykład. Podczas kolejnego badania sytuacja była jeszcze gorsza, bowiem 39% respondentów nie udzieliło żadnej odpowiedzi, zaś 41% tylko jedną. Po dwa przykłady potrafiło podać 20 % studentów w 2009 roku, a zaledwie 5 % w 2011 roku.

Analizując z kolei poziom wiedzy dotyczący znajomości zamków oraz pozostałych budowli warownych na terenie województwa stwierdzono, że podczas badań w 2009 roku 40% ankietowanych z pierwszego rocznika nie wskazało żadnego przykładu takiego obiektu, natomiast rok później brakiem odpowiedzi w tym elemencie wykazało się 34% studentów zaczynających studia. Zdecydowana większość ankietowanych z tego poziomu kształcenia potrafiła podać tylko jeden, najwyżej po dwa przykłady, odpowiednio 55% w 2009 roku oraz 45% w 2010 roku. W starszej grupie studentów podczas pierwszej tury badań 20% nie potrafiło sprecyzować żadnej odpowiedzi, natomiast kolejny rok przyniósł lepszy rezultat, bowiem wszyscy ankietowani podali przykład. Podobnie jak w przypadku młodszych kolegów najczęściej wymieniano jeden lub dwa obiekty – odpowiednio 46% w 2009 roku oraz 61% w 2011 roku.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego znajduje się obecnie 51 miast, z czego 10 odznacza się zabytkowym układem urbanistycznym. Wyniki przeprowadzonej w 2009 roku ankiety pokazały, że wymienienie takiej jednostki osadniczej stanowiło generalnie problem, szczególnie dla studentów I roku. Ponad 70% badanych w tym przypadku nie podało żadnej odpowiedzi, a 4% uzyskanych odpowiedzi było błędnych. Z kolei wśród absolwentów geografii 32% osób nie wymieniło ani jednej miejscowości o osobliwym układzie urbanistycznym, a błędne przykłady podało 16%. Powtórzone rok później badania pokazały, iż 59% ankietowanych studentów, zarówno z grupy rozpoczynających studia, jak i tych kończących pierwszy rok studiów uzupełniających magisterskich nie wskazało żadnego miasta z zabytkowym układem urbanistycznym. Liczba błędnych wskazań w pierwszej z wymienionych grup to ponad 26% wszystkich odpowiedzi, natomiast wśród starszych studentów udział ten wyniósł 15%. Do najczęściej wymienianych przez studentów miast o zabytkowym układzie urbanistycznym należał Toruń, który w 2009 roku wskazało 60% przyszłych absolwentów geografii oraz 21% studentów pierwszego roku studiów. Osoby zaczynające studia również rok później wymieniali najczęściej Toruń 24%, natomiast osoby kończące naukę w 32%.

Biorąc pod uwagę dużą liczbę budowli sakralnych znajdujących się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego założono, że żaden ze studentów nie powinien mieć problemów ze wskazaniem przynajmniej jednego takiego obiektu. W większości przypadków założona teza się sprawdziła, jednak znalazły się wyjątki. Największą liczbę przykładów potrafili podać przyszli absolwenci geografii ankietowani w 2009 roku, najczęściej podając po dwa lub trzy przykłady. Najmniejszą znajomością tematu wykazali się studenci pierwszego roku, którzy byli badani podczas pierwszej tury - 30% z nich nie udzieliło wówczas żadnej odpowiedzi. Na kolejnym miejscu uplasowali się przyszli magistranci ankietowani w 2011 roku - 17% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi. Podobny wynik osiągnęli studenci pierwszego roku, ankietowani w 2010 - prawie 14% osób nie udzieliło odpowiedzi. Najmniejszy problem z analizowanym zagadnieniem mieli studenci V roku, ankietowani w 2009 roku - zaledwie 8% nie udzieliło odpowiedzi, na zadane im pytanie. Biorąc jednak pod uwagę prostotę pytania, nie powinno być kwestionariusza, w którym nie podano ani jednego przykładu, a tak nie było.

Zabytkami techniki nazywa się te przedmioty, związane z działalnością człowieka, które od najdawniejszych czasów przekształcały otaczające go środowisko przyrodnicze w jak najbardziej przyjazny dla siebie sposób. Wskazanie tych obiektów okazało się równie problemowe, jak zabytkowych układów urbanistycznych, w szczególności dla studentów I roku. Z pośród ankietowanych w 2009 roku aż 80% nie potrafiło podać jakiegokolwiek przykładu. Rok później sytuacja wśród najmłodszych badanych była nieco lepsza, mimo to 60% nie wskazało żadnego obiektu. Starszy rocznik wykazał się większą znajomością tego tematu, bowiem tylko 32% badanych z V roku geografii nie wskazało obiektu docelowego. Badania w kolejnym roku pokazały, że znajomość województwa pod kątem zagadnienia, związanego z zabytkami techniki wśród przyszłych absolwentów geografii jest również znikoma. W tym przypadku niemal połowa nie wskazała żadnego obiektu 46%, jeden przykład w 2009 roku umiało podać zaledwie 29 % starszych studentów, natomiast rok później sytuacja była bardzo podobna - procent wskazań wzrósł tylko o 2%. Wśród młodszych studentów jeden obiekt wskazało odpowiednio 19% ankietowanych podczas pierwszego testu oraz 33% podczas drugiego. Więcej przykładów w 2009 roku potrafili wskazać jedynie badani z ostatniego rocznika - dwa zabytki podało 17% ankietowanych, więcej natomiast 20%. W 2010 roku, podczas przeprowadzania drugiej serii ankiet 2 przykłady zabytków techniki wskazało 7% badanych z pierwszego rocznika oraz 17% studentów I roku uzupełniających studiów magisterskich.

Percepcja walorów przyrodniczych

Potencjał walorów krajoznawczych województwa kujawsko-pomorskiego zawiera stosunkowo bogate i zróżnicowane środowisko przyrodnicze. Liczne zbiorowiska naturalnej roślinności stanowią atrakcyjne miejsce wypoczynku i rekreacji dla ludności pochodzących głównie z obszarów miejskich. Szlaki kajakowe, rowerowe i piesze stanowią dodatkową zaletę tego typu ostoji. Unikatowa roślinność, charakterystyczne formy morfogenetyczne, jak np. doliny rzeczne, wzniesienia morenowe, a ponadto urozmaicona budowa geologiczna przyczyniły się do wyróżnienia na obszarze województwa kilku znaczących form ochrony środowiska przyrodniczego. Najwyższą z nich formą ochrony, zgodnie z obowiązującymi przepisami są parki krajobrazowe, następnie rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na badanym obszarze występuje 8 parków krajobrazowych. Podczas ankiet przeprowadzonych w 2009 roku zapytano po pierwsze o znajomość parków krajobrazowych, po drugie rezerwatów i pomników przyrody. W kolejnym roku prowadzenia wywiadów dany problem potraktowano jako wspólny.

Wyniki pierwszego badania ankietowego były szczególnie niepokojące wśród odpowiedzi udzielonych przez studentów rozpoczynających studia, bowiem 54% ankietowanych nie potrafiło podać ani jednego przykładu parku krajobrazowego, a wśród wymienionych odpowiedzi 56% było niepoprawnych. Najczęściej pojawiający się błąd dotyczył Tucholskiego Parku Krajobrazowego, który ankietowani studenci mylili z Parkiem Narodowym Bory Tucholskie, zlokalizowanym poza granicami województwa. Powyższego błędu nie uniknęli także ankietowani w 2009 roku przyszli absolwenci geografii, bo przykład ten pojawił się w 4% odpowiedzi.

W 2010 roku, pomimo połączenia ze sobą dwóch zagadnień w jedno, 28% ankietowanych studentów pierwszego roku nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Ogólna liczba wskazań parków krajobrazowych była bardzo mała, wśród wszystkich przykładów zostały wymienione 4: Nadgoplański Park Tysiąclecia (2 wskazania), Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Wisły (4 wskazania), Krajeński Park Krajobrazowy oraz Tucholski Park Krajobrazowy (po 1 wskazaniu). Z kolei 41% respondentów kończących studia wskazało Bory Tucholskie, bez oznaczenia, czy jest to park narodowy, czy też krajobrazowy. W sumie 7% ankietowanych na tym poziomie kształcenia mówiło o Parku Krajobrazowym Bory Tucholskie, natomiast 2% wskazań dotyczyło Tucholskiego Parku Narodowego.

O ile znajomość parków krajobrazowych przez studentów jest ogólnie dobra, tyle wymienienie rezerwatów przyrody okazało się dla większości zbyt dużym problemem. Biorąc pod uwagę otrzymane w 2009 roku wyniki, to 71% studentów pierwszorocznych i 34% przyszłych absolwentów nie potrafiło podać ani jednego przykładu rezerwatu na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego. Najpopularniejszym przykładem wśród studentów pierwszego roku był rezerwat Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego we Wierzchlesie – 4 wskazania. Przykład tego rezerwatu stanowił także najczęstszą odpowiedź wśród przyszłych absolwentów geografii - 29% spośród podanych przykładów. Innym obiektem, który pojawił się wśród prawidłowych odpowiedzi studentów I rocznika był rezerwat Doliny Rzeki Brdy. Rok później, podczas drugiej serii badań, ze względu na uogólnienie pytania, stwierdzono, że dane zagadnienie nie stanowiło również mocnej strony prezentowanej wiedzy respondentów. W przypadku pierwszego rocznika, wśród ogółu odpowiedzi nazwa rezerwatu pojawiła się 11 – krotnie. Z tej niewielkiej liczby jedynie 4 wskazania były poprawne i zgodne z założeniami Kanonu. 2 wskazania dotyczyły Rezerwatu Cisów Staropolskich we Wierzchlesie, kolejne Rezerwatu Doliny Brdy (1) oraz Rezerwatu Góra Św. Wawrzyńca (1), zlokalizowanego na terenie gminy Chełmno. Wśród

przyszłych absolwentów przykład rezerwatu pojawił się 16-krotnie, z czego 7 wskazań było prawidłowych, w tym 5 z nich odnosiło się do Rezerwatu Cisów, a wśród kolejnych pojawił się Rezerwat Jezioro Martwe leżący na terenie Nadleśnictwa Trzebciny w gminie Osie (pow. świecki) oraz Rezerwat Borek w gminie Sadki (pow. nakielski).

Podsumowanie

Znajomość własnego regionu, najbliższego otoczenia, nie powinna generalnie sprawiać problemów. Niestety jak wynika z przeprowadzonych badań stan wiedzy studentów geografii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy uznać należy za niesatysfakcjonujący. Szczególnie niepokojące były kompetencje przyszłych absolwentów studiów geograficznych, którzy w wielu przypadkach wykazywali trudności wynikające z nierozumienia podstawowych pojęć i terminów. Liczne braki wiedzy nie były jednak regułą. Dużo lepszy poziom wiedzy przejawiały osoby związane z krajoznawstwem lub z harcerstwem, tudzież osoby kształcące się dodatkowo na specjalistycznych kursach, umożliwiających im pracę jako piloci, bądź przewodnicy wycieczek, a także osoby przynależące do klubów turystycznych i geograficznych, mający dzięki nim większą okazję do wyjazdów terenowych. Ponadto zdecydowanie lepsze wyniki osiągały osoby pochodzące z dużych miast województwa, bądź z ich bezpośrednich okolic.

Studenci pierwszego roku, w znacznej mierze wykazali się brakiem wiadomości o badanym obszarze, co potwierdziły słabe wyniki ankiet. Wskazania przykładów charakterystycznych walorów architektonicznych opierało się w dużej mierze na miejscowościach, z których wywodzili się badani. Problemem okazał się również rozmieszczenie większych miejscowości w województwie, w których młodzi ludzie najczęściej nie tylko nie byli, ale i bardzo często nawet nie wiedzieli, iż znajdują się one w granicach regionu.

Poważnym problemem uwypuklającym się w momencie analizy wyników przeprowadzonych ankiet było ustalenie prawidłowego przebiegu granic województwa. Studenci wszystkich roczników nie ustrzegli się związanych z tym błędów. Najbardziej widocznym było zlokalizowanie na obszarze województwa takich jednostek osadniczych jak: Chojnice, Człuchów, czy Gniew. Błędna lokalizacja niektórych obiektów świadczyć może o braku wiedzy. Widoczny był on przede wszystkim w przypadku walorów środowiska przyrodniczego, a szczególnie form ochrony przyrody. Jest to o tyle zaskakujące, że znajomość parków krajobrazowych jest jednym z ważniejszych zagadnień poruszanych zarówno w gimnazjum, jak i szkole średniej, a także nierzadko już w szkole podstawowej.

Przyczyn, takich wyników doszukiwać należy się przede wszystkim w obecnym systemie kształcenia. Obowiązujące w Polsce programy nauczania geografii, skupiają się w dużej mierze na zachodzących procesach fizycznych w atmosferze, hydrosferze, litosferze i antroposferze, na zróżnicowaniu krajobrazowym świata, ukształtowaniu i ogólnej charakterystyce społeczno-ekonomicznej, spychając na „drugi plan” wiedzę o najbliższym regionie – tzw. „Małej Ojczyźnie”. Na to nakłada się ewidentny brak aktywności turystycznej dzieci i młodzieży, zarówno o charakterze indywidualnym, jak i zorganizowanym, dalej mała liczba organizowanych wycieczek, szczególnie w szkołach ponadpodstawowych. Wpływa to nie tylko negatywnie na rozwój zainteresowań, ale przede wszystkim powoduje widoczną w badaniach nieznajomość najbliższego otoczenia. Studenci, dzięki ćwiczeniom terenowym lepiej poznają region, mimo to w dalszym ciągu ich wiedzę uważać można za niewystarczającą.

Rozwiązaniem gwarantującym poprawę sytuacji byłaby na początku modyfikacja programów nauczania na wszystkich poziomach kształcenia. W siatce zajęć obowiązkowych powinny znaleźć się przede wszystkim godziny związane z regionalistyką, krajoznawstwem oraz turystyką kwalifikowaną. Nie chodzi tu o wprowadzanie nowych przedmiotów do siatki

zajęć, co byłoby najlepszym rozwiązaniem, ale na początku chodzi o rozszerzenie niektórych aspektów kształcenia o tematy koncentrujące się wyłącznie na wiedzy o regionie.

Dodatkowym elementem wpływającym na wyniki końcowe mogłoby być także oparcie założeń rozwoju zawodowego nauczycieli o elementy regionalistyki, bowiem ich wprowadzenie możliwe jest na każdym przedmiocie w szkole.

Literatura

Baranowska-Janota M., 1974, Wartości graniczne klas walorów turystycznych dla różnych form ruchu turystycznego, Instytut Turystyki, Kraków

Czerepowicki K., 2004, Odznaki krajoznawcze w województwie kujawsko-pomorskim, Publikacja z okazji XXXIV CZAK, Toruń

Kruczek Z., 1977, Metoda oceny walorów turystycznych dla potrzeb programowania imprez turystycznych w górach, Monografie AWF Poznań, nr 116

Kruczek Z., 2005, Polska – Geografia atrakcji turystycznych, Proksenia, Kraków

Lynch K., 1960, The image of the city, MIT Press, Cambridge [w:] Awraniuk A., 2009, Pogranicze kultur; Percepcja “własnego region” przez uczniów a edukacja regionalna, Warszawa

Łoboda J., Wyrzykowski J., Wybrane problemy metodologiczne hierarchizacji miejscowości turystycznych i węzłów komunikacyjnych, Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich 9/1971

Mikułowski B., 1976 Wstępna ocena walorów krajoznawczych Polski, Czasopismo Geograficzne, z.3, 1976 [w:] Lijewski T., Mikułowski B., Wyrzykowski J., 2008, Geografia Turystyki Polski, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa

Mizerski W., 2011, Geologia Polski, PWN, Warszawa,

Peretiatkowicz R., 1976, Walory rekreacyjno-uzdrowiskowe terenów górskich; PTE, Krosno-Polańczyk

Rogalewski O., 1966, Propozycje w sprawie usystematyzowania niektórych pojęć w turystyce, Ruch Turystyczny, z.2

Rogalewski O., 1980, Zagospodarowanie turystyczne, WSiP, Warszawa

Saarinen T., Sell J.L., 1980, Environmental perception, „Progress in Human Geography”, 4

Słownik języka polskiego, 1989, PWN, Warszawa

Warszyńska J., Jackowski A., 1979, Podstawy geografii turystyki, PWN, Warszawa

Abstract

The study evaluates the knowledge of students with regards the Kuyavian-Pomeranian landscape at the start and end of their geographical studies. The results demonstrate that the knowledge of architectural and natural values for this group is poor at both times. Participants had problems understanding the basic concepts used in tourism and sightseeing. Undoubtedly, in many cases the lack of knowledge was a direct result of the students' unwillingness to study at the various stages of education. In addition to this the participants' sightseeing/tourist activities were minimal, even though they are crucial in raising awareness of cultural and natural heritage of the surrounding areas.

Keywords: perception, sightseeing, tourism, monuments, natural attractions